

DOMETI POSVEĆENI DARKU DEKOVIĆU

(*Dometi*, znanstveno-kulturna smotra Matice hrvatske,
Ogranka u Rijeci, XVIII, broj 1 – 2, 2008.)

Novi dvobroj znanstveno-kulturne smotre *Dometi*, u izdanju Matice hrvatske – Ogranka u Rijeci, posvećen je preminulomu mr. sc. Darku Dekoviću, istraživaču glagoljice, filologu, pjesniku. Održana su tri predstavljanja toga dvobroja na različitim lokacijama: u Rijeci, 17. ožujka 2009., u Voloskom, 19. ožujka 2009., i u Zagrebu, 1. travnja 2009. godine. Na njima je istaknuta aktivnost i angažiranost prerano preminuloga D. Dekovića na polju znanosti te koliko je ona pridonijela razvitku i očuvanju hrvatske kulturne baštine. Proučavao je riječku kulturnu baštinu, s posebnim osvrtom na glagoljaštvo istarskoga i riječkoga područja, objavio je brojne radove iz područja hrvatskoga glagoljaštva, bio je poeta na čakavskom i štokavskom narječju te *neumoran u traganju za dokumentima s područja glagoljice i njihovu tumačenju* (Dražen Budiša). Ovaj dvobroj donosi cjelovit pregled Dekovićeva javnoga i organizacijskoga djelovanja te stručnoga, znanstvenoga i umjetničkoga rada. Najvažniji je objavljeni Dekovićev prilog hrvatskomu glagoljaštvu *Zapisnik misni kaptola riečkoga*, knjiga nastala na temelju istoimenoga njegova magistarskoga rada. Riječ je o bilježenju misa zadušnica i pogreba od kolovoza 1545. do listopada 1555., zatim o izvješćima s godišnjih izbornih zasjedanja Riječkoga kaptola i gospodarskoj djelatnosti te institucije; priložena je transliteracija teksta, opis grafijske i jezične, posebice stilističke osobine Zapisnika, no njegov je najvredniji doseg kompetentno iščitavanje podataka važnih za kulturnu i gospodarsku riječku povijest. Otkrio je i obradio više rukopisa vezanih za glagoljaštvo, a velika mu je zasluga i otkriće hrvatsko-latiničkoga *Missala hervaskoga* Jurja Manzina iz XVII. st. Dekovićevo je uvjerenje bilo da je *svaki spomenik važan kamenčić u mozaiku hrvatske kulturne prošlosti i važan čimbenik jačanja naše narodne samosvijesti* (S. Damjanović). Njegov je doktorski rad ocijenjen kao “prvi opsežan prikaz glagoljaštva od samih početaka u srednjem vijeku pa sve do druge polovice XX. st. u gradu Rijeci”, no preminuo je doslovce prije obrane. Bio je organizator znanstvenih okupljanja s kojih su važni istoimeni zbornici, gdje se potvrdio i kao urednik: *Bernardin Škrivanić i Latinitet u Europi*.

Časopis je podijeljen na nekoliko poglavlja: *Sjećanja na život i djelo*, *Izbor dokumenata* i *Ogledi o stvaralaštvu*. Usto, u ovom je broju objavljen izbor fotografija (kronološ-

ki poredanih) iz obiteljske Dekovićeve arhive te Riječ glavnoga urednika i naposljetku ljetopis Matice hrvatske – Ogranka u Rijeci, od broja do broja, siječanj – prosinac 2007. (priredila Silvana Tadin), te naklada riječkoga Ogranka Matice hrvatske (priredila Senka Zambata). Prema riječima urednika, Darko Deković pokrenuo je rad na obnovi Matice u Rijeci, a najveći su rezultati Matičina djelovanja, organizacijski i izdavački, plod njegovih ideja i neumornih nastojanja. Stoga je, uz ostalo, ovaj broj časopisa *Dometi* Uredništvo jednoglasnom odlukom odlučilo posvetiti svomu pokojnomu glavnomu uredniku. Prilozi sabrani u časopisu dali su cjelovit pregled javnoga i organizacijskoga djelovanja te stručnoga, znanstvenoga i umjetničkoga rada Darka Dekovića.

Odjeljak *Sjećanja na život i djelo* obuhvaća priloge koji govore o njegovu radu u udruzi *Synaxis* te u riječkom Ogranku Matice hrvatske, njegovu sudjelovanju u hrvatskom proljeću 1971. te u Domovinskom ratu. Neki su prilozi već bili pročitani na prisjećajnom skupu koji je riječki Ogranak MH upriličio 1. listopada 2008. U tekstu Vladimira Žmaka, *Dosljednost katoličkom i slobodarskom duhu*, izneseni su podaci o Dekovićevu aktivnom sudjelovanju u udruzi *Synaxis*, skupini mladih katoličkih riječkih laika i njezinu programskom djelovanju. Deković tako sudjeluje u predavanjima, raspravama, oblikovanju zaključaka prvoga broja lista *Synaxis* te u pokretanju Caritasa pri dominikanskom samostanu u Rijeci u organizaciji članova navedene udruge. Više o tom govori duhovni voditelj Udruge fra Tihomir Ilija Zovko u prilogu naslovljenom *Darko Deković i Synaxis*. Objavljuju se dijelovi pisama uz dopuštenje njihovih autora koji potvrđuju djelovanje *Synaxisa* i njegovih članova te njegovu ulogu u postanku i opstanku riječkoga Caritasa, osnivanje časopisa Udruge te zabrane njegova tiskanja. Prvo je pismo bez adresata i govori o riječkom Caritasu, a drugo je naslovljeno na fra Emanuela Hoška. Uredničke su intervencije u tekst, što iščitavamo iz bilješke, bile sitne, a dijelovi se donose kao povijesni dokument koji znanstvenici mogu prosuđivati i raščlanjivati te uspoređivati s drugim dokumentima. Danijel Delonga osvrnuo se u tekstu *Na putu Crkve* na Dekovićevu povezanost s Crkvom i njegovu želju za suradnjom Matice hrvatske i Crkve, tj. časopisa *Zvona*, mjesečnika za kršćansku kulturu Riječke nadbiskupije i Gospičko-senjske biskupije u svrhu očuvanja kulturne baštine. Deković je *Zvona* obogaćivao tekstovima o glagoljskoj baštini primorskoga kraja, tematikom koja je i bila u središtu njegovih stručnih i osobnih zanimanja. U sljedećem prilogu *Darko Deković u hrvatskom proljeću 1970.-71.* Nikola Crnković prikazao je Dekovića kao naglašenu osobnost katoličke mladeži koji je odlaskom patera Zovka iz Rijeke postao voditeljem *Synaxisa* i zajedno s okupljenim istomišljenicima odlučio Udrugom pristupiti Matici hrvatskoj te djelovati kao njezin organski dio. Osnovan je i Klub sveučilištaraca Ogranka MH u Rijeci

kojega je Deković postao predsjednik. Ujedno je postao i članom Upravnoga odbora riječkoga Ogranka. O njegovoj obnovi i djelovanju govori Josip Vicelja u prilogu *Obnova i djelovanje Matice hrvatske – Ogranka u Rijeci*. Začetke svoga djelovanja prva hrvatska kulturna udruga u Rijeci bilježi 1846. godine. Dugogodišnjim je predsjednikom tadašnjega Matičina pododbora bio, kao što je već i rečeno, Darko Deković, od 1990. do 2008., a Upravni je odbor kasnijega Ogranka izabran 1971. godine. Najbrojnija skupina koja se pridružila riječkom Ogranku bila je skupina studenata iz riječkoga katoličkoga pokreta *Synaxis*. Uz to, Vicelja spominje rad Kluba sveučilištaraca Matice hrvatske i Darka Dekovića kao njegova predsjednika. U to je doba Deković i član Upravnoga odbora riječkoga Ogranka Matice hrvatske, pripadnik navedenoga pokreta, obnašajući k tome i dužnost odgovornoga urednika istoimenoga časopisa. O uhićenju i pritvoru s još tri studenta te optužbi koja je 1972. izrečena četirima riječkim studentima (Deković, Meštrović, Matijević, Tešinski) Vicelja daje obrazloženje te u taj kontekst stavlja obustavu djelatnosti Matice hrvatske – Ogranka u Rijeci na punih 18 godina. Nakon toga, Deković ne odustaje od rada na obnovi Matice hrvatske te unatoč zabrani istupanja u javnosti i nemogućnosti nastavka studija, nastavlja sa znanstvenim radom, zaokupljen glagoljicom i glagoljaštvom.

Dugoočekivani trenutak obnove rada riječkoga ogranka MH dočekan je 1990., kada je Deković postao predsjednikom, a ujedno i dragovoljcem Domovinskoga rata, te na taj način opet pokazao svoju hrabrost, poštovanje i ljubav prema Hrvatskoj. Nakon rata vraća se i još intenzivnije djeluje unutar Matice. Osnivaju se znanstveni razredi i odbori, priređuju se i znanstveni skupovi kojih je Darko Deković bio organizatorom i urednikom zbornika radova s tih skupova. Središnje mjesto djelatnosti zauzima Matičin časopis riječkoga ogranka *Dometi*, koji je vraćen sudskom odlukom 1993., a kojega je urednikom Deković postao 1995. te je do svoje smrti nastojao održati njegovo izlaženje. O njegovoj angažiranosti u Domovinskom ratu na prisjećajnom skupu koji je riječki ogranak Matice hrvatske upriličio 1. listopada 2008. govorio je u ime Zajednice udruga Domovinskoga rata Primorsko-goranske županije Zlatko Tomašić te je u neizmijenjenom obliku objavljen prilog kako je i izgovoren. Tomašić ističe kako je Deković, zbog svojih političkih i domoljubnih ideala, kao idealist i borac za demokratsko i humanije društvo, bio proganjan.

Drugi odjeljak pod naslovom *Izbor dokumenata* obuhvaća preslike najvažnijih izvora o progonu hrvatskih domoljuba 1971. i kasnijih godina te mali broj novinskih članaka koji nemaju dodatnih objašnjenja jer su čitljivi ili im se čitaju samo naslovi. Redom su priloženi naslovi: Rješenje o provođenju istrage (Rijeka, 4. siječnja 1971.), Rješenje o određivanju pritvora (Rijeka, 24. prosinca 1971.), Optužnica (Rijeka, 10. lipnja 1972.), Dokazni prijedlozi obrane (Rijeka, 11. listopada 1972.), Poziv radi

upućivanja na izdržavanje kazne strogog zatvora (Rijeka, 5. srpnja 1974.), Rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje putne isprave (Rijeka, 18. rujna 1979.) te novinski članci: *Pritvorena još četiri studenta*, *Pojedinačne nacionalističke pojave ne mogu zasjeniti čistoću regije*, *Istraga grupi studenata pred završetkom*, *Bijeli teror crnog pokreta*, *Svjedočenje članova vjeronaučne grupe*, *Počelo suđenje grupi riječkih studenata*, *Osuđeno osam riječkih studenata*.

Treći odjeljak, *Ogledi o stvaralaštvu*, obuhvaća radove o D. Dekoviću kao znanstveniku, istraživaču glagoljice, filologu i pjesniku, o čijem znanstvenom putu svjedoči i prilog Sanje Holjevac, *Darko Deković – istraživač i čuvar hrvatske glagoljaške baštine*. Tim se prilogom S. Holjevac osvrnula na Dekovićevu usmjerenost na glagoljicu i glagoljaštvo od studentskih dana do doktorske disertacije predane 2008. g. Uz to, popisom njegovih znanstvenih i stručnih radova Holjevac je potvrdila vrijednost njegova znanstvenoistraživačkoga rada. Isto tako, istaknula je važnost njegova kapitalna djela *Zapisnik misni kaptola riečkoga* te se osvrnula na njegov kolegijalan i predan rad u Akademijinu Zavodu za povijesne i društvene znanosti u Rijeci čijim je djelatnikom D. Deković bio od 2004. U sljedećem je prilogu ovoga odjeljka Vesna Božić istaknula vrijednost i važnost jezika u Dekovićevu radu i djelovanju, ali i osobnom, intimnom doživljavanju i svjetonazoru te koliko se zalagao za uporabu hrvatskoga leksika, da se hrvatske riječi, nasilno potisnute, vrata u svakodnevnu uporabu. Zadnji prilog ovoga odjeljka, koji potpisuje Dean Slavić, obuhvaća pjesničku ostavštinu Darka Dekovića te ga tako obilježava i potvrđuje kao pjesnika. Izbor iz čakavskih i štokavskih pjesama Slavić je predstavio u podužem tekstu te tako potaknuo mogućnost pripreme sabranih pjesama za tisak.

Poseban odjeljak čini izbor fotografija kronološki poredanih koje su većinom preuzete iz obiteljske arhive.

Ovim je dvobrojem još jednom potvrđena veličina osobnosti Darka Dekovića i njegova znanstvenoga, političkoga i katoličkoga duha. U nevjerici da će zauvijek ostati praznina nakon njegova odlaska, riječka se struka i na ovaj način oprostila od velikoga znanstvenika i čovjeka.

Mirjana Crnić